

LES PERSPECTIVES ECONÒMIQUES ANGOIXEN ELS PENSIONISTES

La por a jubilar-se

Un 20% de la població europea té més de 65 anys. La realitat econòmica i social que envolta aquest col·lectiu humà està generant un sentiment d'inquietud cada vegada més estès a un sector de la població més jove que, ahora, contempla l'impacte psicològic que la jubilació produeix en la gent més gran.

Blanca Lucas

La por respon a una sensació d'angoixa provocada per allò que és desconegut per a l'individu. La por del *després* de quan aquest després ens és estrany, desconegut i, per tant, no sabem si podrem controlar, ens produeix un gran sentiment d'angoixa. Parlar de la por a la jubilació és parlar de la por a una situació estranya i contradictòria dins la trajectòria biogràfica de la persona. Tota l'educació que anem rebent al llarg de la vida ens condueix a una integració progressiva en una societat que ens atribueix un paper i un estatus determinat.

La dinàmica de la vida respon a un cercle natural de successió de projectes concebuts amb perspectives de futur. El pas de la infantesa a l'adolescència, d'aquesta a la joventut i de la joventut a l'edat adulta se succeeix com una trajectòria natural dins d'un procés d'integració en la societat en la qual la persona busca un espai autoreferencial amb què identificar-se. Tot aquest procés de successió de projectes respondrà a unes opcions personals i voluntàries fins que l'individu es troba, sobtadament, amb un moment de trencament amb tot aquest paper que per a ell significa passar a un àmbit de projectes molt limitat.

Aquest és el moment d'enfrontar-se amb la jubilació, en què la persona perd la referència d'un entorn que el feia sentir-se útil, important, segur i actiu. Això provoca en l'individu una pèrdua d'identitat i un fort sentiment d'inseguretat que en molts casos pot esdevenir

un trauma per al qual mai no havia estat preparat.

Segons manifestacions del doctor José Antonio Flórez, catedràtic de Ciències de la Conducta de la Universitat d'Oviedo, «la jubilació representa una tal commoció psíquica que pot conduir la persona gran a un envelliment rapidíssim i, inclús, al suïcidi. En una jubilació anticipada el trauma pot ser encara més gran i sovint es manifesta en tendències depressives, agressivitat i tendències suïcides que fan que el suïcidi se situï entre les deu primeres causes de mort de les persones grans».

Més temps i menys diners que mai

La relegació a un paper passiu d'una persona en un moment de decadència física i psíquica afavoreix la inactivitat, l'aïllament i la soledat. El jubilat passa de l'ocupació a l'oci sense que la societat hagi pensat a oferir-li unes alternatives vàlides a l'associacionisme que potser ha deixat, com és ara el d'un col·legi professional, un sindicat, etc.

Així, el jubilat es trobarà amb més temps i menys diners que mai. A aquesta contradicció se suma la ironia que representa l'oferta publicitària abusiva que des d'una societat de consum com la nostra s'adreça insistentment a un potencial consumidor d'ofertes per a l'oci de la tercera edat, que rep amb impotència el missatge d'un producte al qual ben pocs poden accedir. Tots els indicis fan pensar que el futur pensionista no té unes perspectives econòmiques

gaire millors. D'una banda, veiem que les pensions esdevenen com més va més reduïdes en relació al cost de la vida. Els augments d'aquest any oscil·len entre un 6,3% el de les mínimes i un 1,8%, més 3.000 ptes., el de les màximes. La pensió de viudetat queda en 32.925 ptes. mentre les pensions assistencials es fixen en 20.000 ptes.

D'altra banda, estudis demogràfics efectuats recentment per la Comunitat Europea revelen el considerable envelliment progressiu de la població arreu d'Europa que fa que cada vegada hi hagi menys contribuents per a sostenir un nombre creixent de pensionistes. L'estudi revela que més del 20% de la població europea té més de 65 anys, dada que tendeix a augmentar, donat el pronòstic que l'any 2000 dos joves substituiran tres treballadors que es jubilin. Es preveu que l'any 2000 l'esperança de vida serà de 80 anys. Segons declaracions de la ministra de Benestar Social, Matilde Fernández, Espanya necessitarà 100.000 places sanitàries més només per atendre la tercera edat.

A la recerca d'alternatives econòmiques

Pel que fa al contribuïent espanyol, hi ha una inquietud creixent pel futur de les pensions oficials que cada vegada es perfila més incert. L'envelliment demogràfic ha invalidat el sistema de repartiment anual simple aplicat per la Seguretat Social en matèria de retribucions per jubilació, que consistia que les pensions anuals dels jubilats havien de

Els jubilats no podran continuar cobrant les pensions guanyades amb el seu treball.

ser retribuïdes mitjançant les contribucions dels treballadors en actiu del mateix any. Aquest sistema, però, ha esdevingut deficitari, de tal manera que, si no fos per les aportacions dels Presupostos Generals de l'estat, els jubilats no podrien continuar cobrant les pensions guanyades amb el seu treball.

L'article 41 de la Constitució de 1978 devia contemplar aquest fet quan deixava una porta oberta a les prestacions complementàries lliures, tot indicant que l'obligació de la Seguretat Social era la de garantir l'assistència i prestacions en situacions de necessitat. Val a dir que no cap esperar un crac absolut de les pensions provinents de l'estat en aquest sentit, perquè sembla que es tendeixen a pal·liar les necessitats de subsistència de la totalitat de la població. El contribuent de tota la vida intueix, però, que el cost d'aquesta cobertura

implicarà una disminució progressiva de la seva futura pensió.

Quan el treballador s'ha adonat que la seva contribució no garantia uns drets adquirits i no implicava una mesura d'estalvi per al seu futur, ha vist la necessitat de cobrir aquest futur amb unes pensions complementàries.

Plans i Fons de pensions

Diferents interessos han confluït en l'aplicació d'una Llei de Plans i Fons de Pensions de 1987, a partir del moment en què en fou aprovat el reglament (BOE, 2/11/88). Sembla que en un primer moment es barrejaren els interessos de la banca privada (que mitjançant Plans de Jubilació garantia un sistema d'estalvi a les persones amb major nivell de renda) amb els interessos d'aquestes mateixes persones, a les quals va semblar que, tal com es pre-

sentaven aquests Plans, feia interessant la seva subscripció per motius fonamentalment fiscals, és a dir, de desgravació.

Es donà un primer moment, doncs, a finals de l'any 1988, en què un sector determinat de la població va accedir precipitadament i amb una certa manca d'informació a una atractiva oferta fiscal, potser pensant ja en la declaració de renda de 1989. A hores d'ara, però, sembla que l'estudi posterior del Reglament de la Llei comença a definir la necessitat de potenciar el caràcter bàsicament d'estalvi dels Fons de Pensions.

Per la seva banda, els sindicats han denunciat que la llei esmentada no va recollir un punt important de les esmenes que reivindicaren la part social, que es referia al fet que els fons de pensions havien de ser de caràcter públic.

Tant CCOO com UGT es troben en una fase d'avantprojecte de definició

d'un pacte amb diferents entitats bancàries, amb la filosofia general que, mitjançant una negociació per convenis sectorials, es possibiliti que es destinen uns punts de l'augment de la massa salarial a un Fons de Pensions que garantiria igualar el 100% del sou real per-

cebut en el moment de la jubilació, amb les futures pensions.

Mentre CCOO intenta establir un pacte amb la banca pública, mitjançant la Caixa Postal, UGT està negociant amb l'anomenat *Banc dels Treballadors*, banc dels sindicats europeus, fo-

namentalment alemanys, que en un 40%, però, està constituït amb capital privat.

Mentrestant, alguns sectors, com la Banca, han establert ja, mitjançant el conveni col·lectiu, uns Fons de Pensions amb les característiques esmentades. □

ENQUESTA

L'oci creatiu

Segons un estudi realitzat pel Consorci Hospitalari de Catalunya, entitat que reuneix més de 40 hospitals, una majoria d'enquestats —que tenen entre 45 i 60 anys— no accepta la idea que la jubilació els declari inútils i volen veure en aquesta nova etapa una època per fruir de la vida.

Blanca Lucas

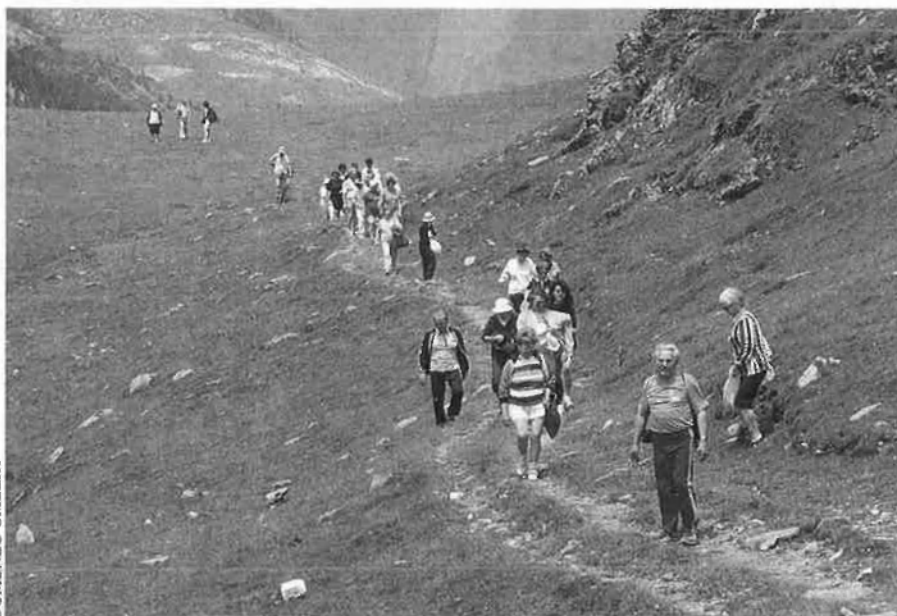
Encara que un 42% de dones i un 37,4% d'homes somnien amb una vellesa viatgera, segons l'estudi abans esmentat, hem constatat que no hi ha ara per ara unes alternatives d'oci adients a les condicions de la majoria de persones jubilades. El més normal és que la majoria d'aquestes persones omplin les seves hores amb la lectura i certes activitats manuals i les reunions amb els amics. EL TEMPS ha escollit quatre jubilats perquè reflexionin sobre la nova etapa que estan vivint.

Maria Aurèlia Capmany: «un escriptor no es jubila mai»

Curiosament, es dona el cas d'algun personatge que als 71 anys s'adona que s'ha oblidat de jubilar-se.

Maria Aurèlia Capmany ha guanyat premis de novel·la, ha estrenat teatre, ha publicat diversos assajos i ha traduït un bon nombre d'obres literàries. Paral·lelament, va començar laboralment com a treballadora de vidre per dedicar posteriorment molts anys a la docència.

Als 71 anys, regidora de l'Ajuntament de Barcelona, Maria Aurèlia Capmany ens manifesta: «Mai m'havia preocupat d'assegurances perquè mai m'havia pensat que això de la jubilació anés de bo. Un escriptor no es jubila mai. A mi no m'ha fet mai por la jubilació, sinó el repapieig, perquè la societat és cruel amb els vells quan comencen a dir bestieses. De vegades penso: ¿qui m'aturarà a mi? En Pere Calders em diu: 'Ca dona, és més senzill, és dir-se jo ja repapiejo'. Fa basarda ser gran en aquesta societat. L'altre dia, en un programa de TV, en

DOMÈNEC UMBERT

En alguns casos, la jubilació serveix per a recuperar el temps perdut.

Pujal va preguntar-nos l'edat, doncs hi va haver un amic meu que es va negar a donar-la. Jo ho dic, tinc 71 anys, però encara escric. Per Sant Jordi surten dos llibres. Jo tinc un antecedent, l'escriptora francesa Colette diu en un dels seus llibres que era com la mula de casa que tirava del carro, fos quina fos la seva edat fins que no pot més».

Francesc Català Roca: «el temps és creatiu»

Francesc Català Roca ha guanyat nombrosos premis de fotografia, cinema i arts plàstiques. Als 65 anys i coincidint amb la seva jubilació, Català Roca ens ha manifestat: «La jubilació no em fa por, la visc com un fet creatiu. Cal, però, que el que cobris et permeti poder viure amb normalitat. Aleshores, és a la jubilació quan pots fer les feines que hauries volgut fer. Per exemple, jo ara faig un

llibre de fotografies de l'Eixample de Barcelona que sempre havia volgut fer. Clar que, em moc en el mateix camp en què treballava abans de jubilar-me, però la jubilació m'ha donat molta més llibertat. Ara no he de fer allò que encarreguen els clients sinó allò que jo vull. Per tant, tinc entre mans projectes que he somniat molt de temps i que em fan molta il·lusió. Hi ha altres maneres de jubilar-se, com fer vacances, però per a mi el temps és creatiu, és activitat. I a mi m'agrada fer fotografies».

Josep Ma. Benet i Jornet: «indignat de la vellesa»

Arriba un dia i encara no ets vell, però has viscut prou per a veure, al teu voltant, persones que enguany sí que són velles i que, en canvi, pots recordar en la glòria de la seva última joventut, a l'inici de la maduresa. Persones que ja s'enfronten, obviant-